

СЕКЦІЯ 4.

МАРКЕТИНГОВА ТА ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Муравська Леся Ігорівна, здобувач вищої освіти факультету економіки та управління
Хмельницький національний університет, Україна

Науковий керівник: Тельнов Анатолій Сергійович, д-р. екон. наук,
професор кафедри маркетингу та торговельного підприємництва
Хмельницький національний університет, Україна

МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЗАГАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ (TQM) НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

На даний момент, більшість українських підприємств орієнтовані на реструктуризацію та підвищення рівня ділової досконалості, оскільки кон'юнктура світового ринку характеризується поглибленням конкурентної боротьби. Одним із прогресивних шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства є залучення сучасних форм менеджменту, які орієнтовані саме на управлінські процеси, пов'язані із контролем якості. Якість є одним із найбільш важливих чинників попиту. Більшість українських підприємств не здатна вести конкурентну боротьбу на світових ринках. Однією із причин цього є застарілі концепції управління якістю, які не відповідають вимогам часу. Найпоширеніше використання останніми роками здобула іноваційна концепція загального управління якістю (TQM – Total Quality Management), яка довела свою ефективність у світовому економічному просторі. З огляду на це, проблема адаптації концепції загального управління якістю на українських підприємствах набуває особливої актуальності.

Актуальність питань, пов'язаних із управлінням якістю на підприємствах, зумовило виникнення великої кількості наукових напрацювань щодо цієї проблеми. Результати цих досліджень висвітлені у працях О. Бутирина, Ю. Бажала, Е. Демінга, М. Кристофера, О. Суріна, М. Лапуста, Р. Ларіної, Г. Плешу, К. Фрімана та ін. Проте слід зауважити, що питання адаптації TQM до вітчизняного підприємницького сектору потребують подальшого дослідження, аналізу на основі практичної діяльності.

Загальна система управління якістю (TQM — Total Quality Management) передбачає застосування ефективних заходів та інструментів підвищення якості товару, що охоплює не лише матеріально-технічну складову підприємства, але й організаційну та соціальну. Особливістю TQM є його суцільна орієнтація на якість виробленого товару, яка досягається усвідомленою злагодженою роботою усіх підрозділів підприємства, для досягнення успішних результатів у майбутньому. При цьому наріжним каменем такого підходу є прагнення підприємства понад усе задовольнити бажання кожного покупця [1]. Застосування такої концепції є досить дорогорартісним, проте ефективним – в майбутньому підприємство зможе відкрити нові ринки збуту, в результаті – збільшення прибутку. В основі принципу TQM лежить 12 постулатів, які є загальноприйнятими у світі [2] Основний зміст постулатів зводиться до того, що управління якістю має бути цілеспрямованим та незалежно скоординованим на усіх етапах виготовлення продукції.

На вітчизняних підприємствах адаптація концепції загального управління якістю здійснюється у ключі міжнародних стандартів ISO серії 9000, які базуються на зарубіжному досвіді зі створення конкурентоспроможного підприємництва.

Слід зауважити, що велика кількість систем управління якістю має у своєму розпорядженні деякі постулати із загальної концепції управління якістю. Частина з них вже використовується вітчизняними підприємствами, завдяки впровадженню ISO 9000. Українському підприємницькому сектору необхідно орієнтуватися на досвід зарубіжних країн, де соціальна орієнтація бізнесу, мотивація працівників, безперервна оптимізація, процесний підхід сприймаються як невід’ємні принципи менеджменту. В той час як на українських підприємствах зміни такого роду впроваджуються штучно, тому проблема адаптації концепції управління якістю та її акомодация до вітчизняного менталітету лишається наріжним каменем.

При впровадженні TQM українські підприємства стикаються із низкою проблем, таких, як: відсутність належного рівня обізнаності про менеджмент якості, консервативність керівництва, неналежне фінансування програм з якості, відсутність практичного досвіду, застаріле обладнання, впровадження TQM задля отримання підтверджуючих сертифікатів, відсутність державних стимулів, низька мотивація робітників.

Звичайно, враховуючи комплекс існуючих проблем, складно впроваджувати інновації у бізнес, проте це можливо. Українські підприємства мають бути зацікавлені в оптимізації управління, оскільки наша держава прагне до входження в ЄС, тому управління якістю на всіх рівнях менеджменту підприємства вкрай необхідне.

Вітчизняний та світовий досвід доводять, що в середньому на третій рік після впровадження систем загального управління якістю підприємства досягають збільшення реалізації продукції на 25–30 %, розширення ринку збуту на 10–11 %, зменшення витрат на продукцію на 45–55 % [3].

Сьогодні відомі українські підприємства (ЗАТ “Оболонь”, “Союз-Віктан”, НВАО “Масандра”, ККЗБН “Росинка” тощо) мають впроваджені та сертифіковані системи менеджменту якості відповідно до стандарту ISO 9001. Продукція та послуги цих підприємств користуються попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Нині близько 300 вітчизняних підприємств сертифіковані за системою ISO 9001, з них тільки близько 20 – за версією 2000 року. Варто відмітити, що тільки 30 підприємствам сертифікат видали в українських організаціях з сертифікації систем менеджменту якості [4].

Щодо досвіду впровадження концепції TQM на українських підприємствах, то досить мала їхня кількість повністю перейшла на застосування загальної системи управління якістю. До прикладу, підприємство харчової промисловості «Лукас» має численні відзнаки та нагороди щодо виробництва продукції. Система управління якістю компанії «Лукас» працює за принципами Total Quality Management і сертифікована відповідно до вимог міжнародних стандартів системи управління якістю та безпекою харчових продуктів - ДСТУ ISO 22000, а також за міжнародною системою безпеки управління харчових продуктів відповідно до вимог FSSC 22000 та має сертифікат якості HALA [4].

Українські підприємства нагороджуються міжнародними нагородами якості. Більш двох десятків підприємств України стали призерами Нагород країн ЦіСЄ, в том числі п’ять – переможцями. Серед призерів – акціонерні товариства “Оболонь”, “Фармак”, “Інститут транспорту нафти” (Київ), “Новокраматорський машинобудівний завод”, “Броварське шляхобудівельне управління №50”, “Едем” (Дніпропетровськ), ДП “Кривбасстандартметрологія” та ін. [5].

Сьогодні продукція ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має сертифікати відповідності ISO 22000:2005, ISO 9001:2015, що входять в серію стандартів ISO 9000 [6].

Адаптація TQM під реалії українського підприємницького цілком можлива, враховуючи ресурсний потенціал, який ми маємо. Насамперед, необхідна тотальна зміна парадигми у плані менеджменту організацій. Та підтримка з боку держави – впровадження обов'язкової сертифікації та навчання ознайомлення керівників із методологічними основами TQM. Впровадження міжнародних стандартів якості та загального контролю якості – запорука успіху будь-якого українського підприємства.

Висновки. Отже, впровадження соціально-орієнтованої концепції загального управління якістю (TQM) життєво необхідне для подальшого функціонування українських підприємств, покращення їхньої конкурентоспроможності. Впровадження концепції TQM сприяє стабільності попиту, зростанню прибутків, отриманню конкурентних переваг на ринку. Для цього українські менеджери мають бути готовими до реалізації філософії TQM, яка вимагає повного перегляду способів функціонування підприємства на основі підвищення рівня якості всіх процесів, які здійснюються на ньому.

Список використаних джерел:

1. Заплотинський Б.А. Управління якістю професійної діяльності. Конспект лекцій з додатками. – К.: КПВІП НУ “ОЮА”, кафедра інформаційно-аналітичної та інноваційної діяльності, 2017. – 152 с.
2. Фомичев, С.К. Основы управления качеством : Учеб. пособие / С.К. Фомичев, А.А. Старостина, Н.И. Скрыбина. – 2-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2002. – С. 186-189.
3. Бондаренко С. М. Особливості використання соціально-орієнтованої концепції загального управління якістю TQM в Україні [Електронний ресурс] / С. М. Бондаренко, І. А. Строкач // Технології та дизайн. – 2014. – № 1 (10). – Режим доступу : <https://knutd.edu.ua/publications/pdf/TD/2014-1/7.pdf>.
4. Офіційний сайт ЧП «ВТК Лукас» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lukas.ua/>
5. Осокіна А.В. Управлінські інновації: сутність, різновиди, механізм розробки / А.В. Осокіна, Н.С. Сер'гійко // Молодий вчений. – 2017. – № 10. — С. 973–977.
6. Річна інформація емітента цінних паперів. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» : офіційний вебсайт. URL : [http:// poltavpivo.com/ua/ shareholders/read/godovaya-informatsiya-emityenta-tsyennyh-bumag](http://poltavpivo.com/ua/shareholders/read/godovaya-informatsiya-emityenta-tsyennyh-bumag) (дата звернення: 26.02.2021).